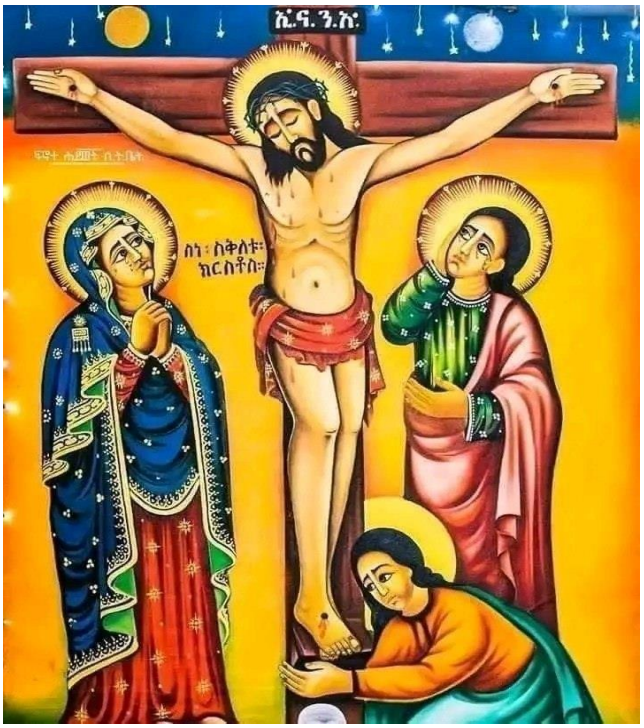
ነገረ ክርስቶስ

(ለጎንደር ደብረ ታይል ወደብረ ጥበብ በዓታ ለማርያም ሰንበት ትምህርት ቤት የተሰጠ)

አዘጋጅ፡- በትረ ማርያም አበባው

(የመጻሕፍተ ብሉያት፣ የመጻሕፍተ ሊቃውንትና የመጻሕፍተ መነኮሳት ትርጓሜ መምህር)

ኢትዮጵያ፣ ጎንደር

ግንቦት ፮፣ ፳፻፲፮ ዓ.ም

ካገረ ክርስቶስ
(Christology)

ካገረ ክርስቶስ የካገረ መለኮት ትምህርት ክፍል ሲሆን ስለክርስቶስ አካል፣ ገሕርይ፣ ግብርና የመሳሰሉት ጉዳዮች የሚናገር ነው። የካገረ ክርስቶስ ትምህርት ለዋናነት ለሁለት ዐበይት ክፍሎች ይተላለፈ ነው። እነዚህም፦

1. አካለ ገሕርይ ተኮር ካገረ ክርስቶስ (Ontological Christology)
2. ግብር ተኮር ካገረ ክርስቶስ (Functional Christology)

አካለ ገሕርይ ተኮር ካገረ ክርስቶስ (Ontological Christology) ሲባል ኢየሱስ ክርስቶስ አካል፣ ገሕርይ፣ ፍጹም ሰውነት፣ ፍጹም አምላክነት እና ስለመሳሰሉ ጉዳዮች የሚናገር ክፍል ነው።

ምሳሌ፦ ክርስቶስን ሁለት አካል አንድ አካል ሁለት ገሕርይ አንድ ገሕርይ ስንል ምን ማለታችን ነው?

- ክርስቶስን ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው እንለዋለን ነው? እና የመሳሰሉ ጉዳዮችን ይመለከታል።

ግብር ተኮር ካገረ ክርስቶስ (Functional Christology) ደግሞ ጌታችን መድኃኔዓለምን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰውን ለማዳን ስላደረጋቸው ሥራዎች የሚናገር ክፍል ነው።

ምሳሌ፦ ሰውን ካለመረገመ ሥጋ ከመረገመ ነፍስ እንዳዳነው

- መራራ፣ መከራ፣ ሞተ፣ የተራገመ ዕንጨት ለመቅተልመው ክርስቶስ ስለሠራው ሥራ ይናገራል።

Ontological Christology ክርስቶስ ማን ነው? የሚለውን ጥያቄ ለመፍታት የሚመለስ ሲሆን Functional Christology ደግሞ ክርስቶስ ምን አደረገ? የሚለውን ጥያቄ ለመፍታት የሚመለስ ነው።

አካልና ግሕርይ ተኣር ካገረ ክርስቶስ
(Ontological Christology)

ይህንን ለመረዳት አካል፣ ግሕርይ፣ ቅድመ ተዋሕዶ፣ ጊዜ ተዋሕዶ፣ ድኅረ ተዋሕዶ የሚሉ ቃላት ከጎቅቆ መረዳት ያስፈልጋል። የቅድመ ተዋሕዶውን ለጊዜ ተዋሕዶና ለድኅረ ተዋሕዶ፣ የጊዜ ተዋሕዶውን ለቅድመ ተዋሕዶና ለድኅረ ተዋሕዶ፣ የድኅረ ተዋሕዶውን ለጊዜ ተዋሕዶና ለቅድመ ተዋሕዶ ከተሳሳትን ስሕተት ውስጥ እንገባለን። አካል የምንለው ግሕርያዊ ሕያው ግሕርይ ነው። ይህም ማለት ግሕርይ ኖለሀነ አገሕርይ ይዋሕዳል የግሕርይ መገለጫ ማለት ነው። ግሕርይ ማለት አካላዊ ህልው አካል ማለት ነው። ይኸውም አካል ኖለሀነ ለአካል ኖለ አካል ኖለተለየ ማለት ነው። አካል ኖለ ግሕርይ ግሕርይም ኖለ አካል አይገኝም።

ቅድመ ተዋሕዶ

ቅድመ ተዋሕዶ ቃል ለቃለነቱ ብቻ ጸንቶ የኖለረለት፣ ሰውም ለሰውነቱ ጸንቶ የኖረለት ዘመን ነው።

ቅድመ ተዋሕዶ	
ቃል	ሥጋ
ረቂቅ	ግዙፍ
ምሉዕ	ውሱን
የማይታይ	የሚታይ
የማይዳሰስ	የሚዳሰስ
የማይጨነቅ	የሚጨነቅ
ፈጣሪ፣ አምላክ	ፍጡር፣ ሰው

ቅድመ ተዋሕዶ ቃል ቅድመ ዓለም ከአብ አለለ ዘእም አካል፣ ግሕርይ ዘእምግሕርይ ተወለዱ፣ ሰማይንና ምድርን ፈጥሮ አሳተዳድሮ። ቅድመ ተዋሕዶ አለሥጋ የተናገሩለው ለጠቅላላው ሰለ ሰው መድኅ ግሕርይ ነው እንጂ የክርስቶስ ሥጋ ከተዋሕዶ በፊት ፍሮ በኋላ አምላክ ያደረጠት ሥጋ አይደለ።

ረዳቴ ተዋሕዶ

ረዳቴ ተዋሕዶ የሚገለው እመቤታችን ቅድስት ድንግል ማርያም ይሁንና ገለጥለት ቅጽለት የቃለ ገንዘብ ለሠጋ ፣ የሥጋ ገንዘብ ለቃለ ተሆነበት ቅጽለት ነው። ለዚህ ረዳቴ ቃለ የቀድሞ ገንዘቡን እንደያዘ የሠጋን ገንዘብ ሁሉ ገንዘብ አድርጓል ሠጋም የቀድሞ ገንዘቡን እንደያዘ የቃለን ገንዘብ ሁሉ ገንዘብ አድርጓል። "ዘዚአሁ ለሠጋ ኵነ ለቃለ ዘእንበለ ኃጢአት ወእንተዝሁ ለቃለ ኵነ ለሠጋ" እንዲል (ሮር. ቁር. ፯8 ÷3)።

ለረዳቴ ተዋሕዶ ቃለ ኩለንታ ሠጋን ለተዋሕዶ ገንዘብ አድርጎታል እንጂ ለአፈለ ኦለተዋሐዶውም። ሠጋም ኩለንታ ቃለን ለተዋሕዶ ገንዘብ አድርጎታል እንጂ ለአፈለ ኢለተዋሐዶውም "ወኢተዋሐዶ ለመንፈቀ ሀሳቤ" እንዲል (ሃይ. አከ. ፋ7 ÷30)። ለረዳቴ ተዋሕዶ ቃለ ሠጋ ሆነ ማለት ሥጋ ሆነ ማለት ነው። መጻሕፍት ሥጋን ሠጋ ወይም ነፍስ እያሉ መጽራት ልማዳቸው ነው (ኢይ. ፭ ÷28)።

ለረዳቴ ተዋሕዶ ሠጋ ነችመቤታችን ሲነሳ ፈለግ ነቃለ ጋር ሲዋሐድም አንድ ረዳቴ ነው። ለረዳቴ ተዋሕዶ ሰላ አካላዊ ቃለ ነሳ፣ ጎደረ፣ መጽአ፣ ለብሰ፣ ነሠአ፣ ደመረ እና የመሳሰሉት ቃላት ሲነገሩ ተዋሕዶ (ሥጋ ሆነ) ተብሎ ይተረጎማል። ሰላ ሠጋም ተቀብዐ፣ ነገደ፣ ተለዐለ፣ ወረሰ እና የመሳሰሉ ቃላት ሲነገሩ አምላክ ሆነ ተብሎ ይተረጎማል።

ለረዳቴ ተዋሕዶ ሰው አምላክ ሆኗል። አምላክም ሰው ሆኗል። ለረዳቴ ተዋሕዶ ባሕርየ ሠላሴ ለቃለ ክዊን ሰው ሆነ ይባላል እንጂ ባሕርየ ሠላሴ ለወልዱነት ክዊን ወይም ለእስትንፋሳችን ክዊን ሰው ሆነ አይባልም። ለረዳቴ ተዋሕዶ ሠጋ ለሩሳቱ ግዙፍ ሲሆን ቃለንም ለተዋሕዶ ገንዘብ ለማደረጉ የግዙፍ ረቂቅ ሆኗል። ሠጋ ግዙፍነቱን፣ ውሱንነቱን፣ ሰውነቱን ሳይለቅ ረቂቅ፣ ምሉዕ፣ አምላክ ሆኗል። ቃለም ረቂቅነቱን፣ ምሉዕነቱን፣ አምላክነቱን ሳይለቅ ግዙፍ፣ ውሱን፣ ሰው ሆኗል።

ድኅረ ተዋሕዶ

ድኅረ ተዋሕዶ የሚገለው ከረዳቴ ተዋሕዶ ይልቃሉ ያለው ረዳቴ ነው። መወለድ፣ መራብ፣ መጠማት፣ መንገድ ለመሄድ መድከም፣ መሳቅ የተፈጥሮን ማኅጎብራ የመሳሰሉት ድኅረ ተዋሕዶ የተከናወኑ ናቸው። ከረዳቴ ድኅረ ተዋሕዶ ያጐሐነቻው የቃለ ብቻ መይም የሠጋ ብቻ አይደሉም።

ድኅረ ተዋሕዶ ሕብረተጸርጉ ድርጎዎችን መጻሕፍት አንዳንድ ጊዜ ሠጋን ብቻ ጠቅሰው፣ አንዳንድ ጊዜ ቃለን ብቻ ጠቅሰው ቢናገሩም ቢተዋሕዶ የተሠራ መሠዋት ግን ፅብ ማድረግ ይገባል። "መጻሕፍትስ ቦ ዘይቤሃ ለእንተ ትሕትኡቱ ወቦ ዘይቤሃ ለእንተ መለኮቱ ወቦ ዘይቤሃ ለእንተ ትሕትኡቱ ወለእንተ መለኮቱ ኅቡረ" እንደል (ሃይ-አበ.74)።

ድኅረ ተዋሕዶ ክርስቶስን ተራለ፣ ተጠመ፣ ይኅመ፣ ተሰቀለ፣ ሞተ ሕንለው ሠጋ ብቻ እንዳለሁ መሆኑን ይገባል። ሠግው ቃለ ተራበ፣ ተጠማ፣ ይኅመ፣ ተሰቀለ፣ ሞተ፣ ተነሣ፣ ዐረገ ይገለል እንጂ። ድኅረ ተዋሕዶ ክርስቶስ ተራለ፣ ተጠማ፣ ተሰቀለ እንል ለፈቃዱ ተራለ፣ ለፈቃዱ ተጠማ፣ በፈቃዱ ተሰቀለ እንላለን እንጂ ለባድ ተራለ፣ ለባድ ተጠማ ለባድ ተሰቀለ አንላለውም።

ዮጋለ ብሊት ቢፈጀን እሳቱ ብቻ ፈጀን አንልም። ዮጋለው ብሊት ፈጀን ይገለል እንጂ። መጻሕፍት ክርስቶስ ለፈቃዱ ያደረጉቸውን መራብን፣ መጠማትን፣ መሰቀልንና የመሳሰሉትን ንዴት ሲጠቅሙ ይገኛሉ። "አንደየ ርእሶ ለፈቃዱ" እንደ ማ (ሃይ. አበ. 32÷3 ፤ ሃይ. አበ. 35÷33)። ለሉላ ገጸ ንገብ "ወአጥፍአ ንዴተ ህየንተ ዘትሳት ወገብአ ውስተ ሕብሐተሁ ወክብሩ" ይላል። ለዚህ ጊዜ ክርስቶስ ከትንሣኤ ከኋላ የማይራብ፣ የማይጠማ ሆኖ ገለመጠማትና ለመሳሰሉት ማብሮቹ ጸንቶ ይኖራል ማለት ነው።

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን አስተምህሮ Miaphysitism ነው እንጂ Monophysitism ወይም Dyophysitism አይደለም።

Miaphysitism = ክርስቶስ አንድ አካል አንድ ገጸርዩ ነው።

Monophysitism = ክርስቶስ አምላክ ብቻ ነው ሰውነቱን አምላክነቱ ውሕጠል የሚል ነው። ይህ ጎጋኖች የአውጣኪ ክሕደት ነው።

Dyophysitism = ክርስቶስ አንድ አካል ሁለት ገጸርዩ ነው። የሚል ሲሆን ለቃሳት ይህ የክኅዶስትና ክሕጸት ነው።

ግብር ተኮር ካገረ ክርስቶስ
(Functional Christology)

ክርስቶስ ከጽንሰት ጀምሮ እስከ ዕርገት ድረስ የሠሬቸውን ሠራዎች መመሬት አድርጎ የሚናገር የካገረ መለኮት ትምህርት ክፍል ግብር ተኮር ካገረ ክርስቶስ (Functional Christology) ይባላል። ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዚህ ምድር ያደረጋቸው ሠራዎች ሰባቱ ዓበይት ናቸው። እነሱህም፦

1. ለካሣ
2. ለሰላነት
3. ለአጽድቆት ትሳብኣት (የሰው ነት ሠራ)
4. አምላክነቱን ለማሳወቅ (የአምላክነት ሠራ)
5. ለእርስ አንነት

ናቸው። ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ያደረጋቸው ድርጎቹ ሁለት የሰው መድን ለማዳን ያደረጋቸው ናቸው።

1. ለካሣ

ካሣ ማለት ያጠፋ ወይም የሰደለ ሰው ለተጎዳለ አካል የሚከፍለው ክፍያ ማለት ነው። ካሣ ለክርስቶስ ሲነገር ግን የበደለው አዳም ያደረሰበትን መከራ ለፈቃድ መቀለል ተብሎ ይተረጎማል።

ምሳሌ፦ አዳም ከገነት መደ ዚህ ምድር ተሰደደ። ክርስቶስም ለካሣ ከኢየሩሳሌም መደ ግብፅ ተሰደደ።

→ አዳም ለበደሉ ምክንያት ከጸጋ ተራቁቷል። ክርስቶስ ደግሞ ለካሣ ራቁቱን ለመሰቀል ተሰቅሏል።

ይህ ካሣ የተከፈለው ለራሱ ለእግዚአብሔር የፈተሔነት ግብር ነው።

፬. ለቤዛነት

ቤዛነት ማለት መቤዠት፣ ማዳን፣ መታደግ፣ ከሞንቅ አገርነት መውጣት ማለት ነው። አንደ በአንዱ ፈንታ ሆኖ መከራን ተቀብሎ ሌላውን ነጻ ማውጣት ነው። ራሱን ለሌላው ሲሉ ለውጥ አድርጎ መስጠት ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ ራሱ ቤዛ ሆኖ አራሱ ጋር፣ ከአባቱ ጋር፣ ከመንፈስ ቅዱስ ጋር አስታረቀን። የመስታረቅ ሥራ የቤዛነት ሥራ ነው። የቤዛነት ሥራ አፅንኦ ትእዛዝ ለቅለት ድረስ የታመነመነ ነው። ክርስቶስ መሰቀሉ፣ አምላኩ ኣምላኩ መላቱ፣ መስታረቁ የቤዛነት ሥራዎቹ ናቸው። ቤዛነት የሰው ወደ ፍጹ ሊያደርጉት ይገባ የነበረውን ነገር ስለ ሰዎች ወደ ፍጹ ፈንታ መድረግ ነው።

፫. ለአድኅኖት ትስብእት

ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የሠራቸውን የአምላክነት ሥራዎች ብቻ ለማየት ክርስቶስን ሰው ያለሆነ አምላክ ብቻ ይመስላቸው ለነበሩት የሰውነትን ሥራ ለመሥራት አስፈላጊ። መራቡ፣ መጠማቱ፣ ማዘኑ፣ መተኛቱ፣ መታመሙ ለአድኅኖት ትስብእት ነው። ብዙ ጊዜ ለመጽሐፍ ቅዱስ ክርስቶስ ራሱን "የሰው ወልድ" እያለ መጥራቱም ለአድኅኖት ትስብእት ነው። አንኳ አንድ ብቻ ለቀረ ሰው የሚሠራውን ሁሉ የሠራውም ለዚሁ ነው።

፭. አምላክነቱን ለማሳወቅ

አንዳንድጉ ክርስቶስ የሠራቸውን የሰውነት ሥራዎች ብቻ በመመልከት ሰው ብቻ (ዕሩቅ ብእሲ) እንዲመስላቸው አምላክ እንደመሆኑ የአምላክነት ሥራዎችን ለመሥራት አስፈላጊ። ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ያደረጋቸው ተአምራት ሁሉ አምላክ እንደ መሆኑ ለግሉ ወይም ያደረጋቸው ዓላማ እንጂ እንደ ቅዱሳን ሊሠሩት በጸጋ ያደረጋቸው አይደሉም።

(ሮሜ ፱÷፭ ፤ ዮሐ. ፰÷፶፰)

፫. ለአርእስተ ነገት

አርእስተ ነገት የወደቀለው ኤርሱ ምንም ተይጠቀምበት ነገር ግን የሰው ልጅን ኤርሱን ለብነት አድርገው እንደሠሩ የመራቸው ሠራዊቱ ናቸው። (ዮሐ.13÷15)። ጥያቄም አርእስተን ኤርሱ ለለሠነ ፍጥተ ጽድቅ ይገለፀ። ራሱ ክርስቶስ ሲናስተምር እኔን ምሰሉ እያለ ነው (ማቴ.11÷29)

"የሃይማኖታችንን ሐዋርያና ሊቀ ካህናት ኢየሱስ ክርስቶስን ተመልከቱ" እንደተ ጥያቄም አርእስተንን ራሱ ክርስቶስ ነው (ዕብ.3÷1)።

በነገረ ክርስቶስ ዙሪያ የታዩ ኑፋቄዎች (Heresies)

(Arianism)

፩ኛ አርዮስ:- ፀታንን መድኃኒታንን ኢየሱስ ክርስቶስን ለመለኮቱ ፍጡር ያለ መናፍቅ ነው። ለአብ፣ በመለኮት በመንፈስ ቅዱስ መሳካከል አንዱ ፈጣሪ አንዱ ፍጡር ለመሆኑ መለያየት የለም። ሁሉም ፈጣሪያን ናቸው እንጂ አንዳችሁ መሳካከል ተፈጣሪ የለም።

፪ኛ አውጣኪ (Eutychianism):- ቃለና ሥጋ ሲዋሐዱ መለኮት ሥጋን ውሥጣዊ ለለዚህ ክርስቶስ አምላክ ብቻ እንጂ ሰው አይደለም የሚል መናፍቅ ነው። እኛ ግን ከተዋሕዶ መጠቀሱት ለለሉ አንዱ ክርስቶስ አምላክም ሰውም ነው እንላለን።

፫ኛ ንስጥሮስ (Nestorianism):- ክርስቶስን ሁለት አካል ሁለት ገጸ አር ይ የሚል መናፍቅ ነው። ነገር ግን አተዋሕዶ በኋላ ቅዱሳት መጻሕፍትም ክርስቶስን አንድነት እንደ ይገለጹታል እንጂ ሁለት አይሉትም።

(ዮሐ.3÷16)

፬ኛ አፖሊናርያስ (Apollinarianism):- ለኢየ
ሱስ ክርስቶስ ነፍስ የለውም። በነፍሱ ምትክ መለኮቱ
ሆነው ያለ መናፍቅ ነው። ካገር ግን ማቴ.2ተ÷50 ላይ
እንደተገለጠው በጊዜ ሰቅለቱ ነፍሱ ከሥጋው ተለየች
ስለሚል ነፍስ እንዳለው ያመለክታል። መለኮቱ ተለያው
እንዳይሉ መለኮት በሙሉ ቦታ ያለና ከሙሉ ቦታ የማይለይ ነውና።

፭ኛ ሳባልያስ (Sabellianism):- አግዚአብሔር
አንድ ገጽ ያለው ስለሆነ ክርስቶስ የአንዱ ገጽ ባሪነት
መገለጽ እንጂ ከአብ የተለየ አይደለም የሚል ነው። ካገር ግን
አግዚአብሔር ለአካል ሦስት እንደሆነ መጻሕፍት ይገልጻሉ።
(ዮሐ.1÷1-3 ፣ ማቴ.28÷19)።

፮ኛ ሐሰተ ዓቃ :- ቃል ሥጋ ሲሆን አካልነቱ ተለውጦ ሰው
ሆኗል የሚሉ ናቸው። ካገር ግን አምላክ ሰው ሲሆን አካል
ምላክነቱ አልተለወጠም። አምላክ አይለወጥምና (ሚል.3÷6)

፯ኛ:- ፎጢናስ :- የኢየሱስ ክርስቶስ ህልውና አብንና መን
ማርያም ወይህ ነው የሚል መናፍቅ ነው። ካገር ግን ጌታ
ክርስቶስ በቃልነቱ ቅድመ ዓለም የነበረ ሰማይና ምድርን
የፈጠረ አምላክ ነው። (ዮሐ.8÷58)

፰ኛ:- ጳውሎስ ሳምሳጢ :- ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ ሰው ሳን
በጎ ሕሊና የጸጋ አምላክ የሆነ ነው እንጂ የገሕሪዱ አምላክ
አይደለም የሚል ነው። ካገር ግን ክርስቶስ የአብ የገሕሪዱ ወልጅ
ስለሆነ አንድነ ወልጅ ተብሏል (ዮሐ.3÷16)።

፱ኛ:- መርቅያን :- ቃል አካል የሌለው ለአብ የቀበረ ገርው ቃል
ነው። ስጋ ነ ክርስቶስ መርያም ሥጋን ነሥኖ አካላዊ ሆነ የሚል ነው።
ካገር ግን ቃል አካላዊ የነበረና ራሱም አግዚአብሔር እንደሆነ ተገልጿል።
(ዮሐ.1÷1)።

፲ኛ:- መነናውያን :- ክርስቶስ በምትሐት ሰው መሰለ እንጂ ሰው አለመሆኑን
የሚሉ መናፍቃን ናቸው። ካገር ግን ክርስቶስ ተራበ ፣ ተጠማ ፣ ተደከመ ስለሚሉ
ምትሐት አለመሆኑን ይስረዳል። ምትሐት አይራብም አይደክምና። (ሉቃ.24÷39)

ካገረ ክርስቶስ

ጽንሰተ ክርስቶስ

ወለዶ እግዚአብሔር ንሥጋ ካደንግለ መጸርዓም የተጸንሰው "ድኅነኒ" ብለውለት ቅድስት ነው። ደኸውም መወጋቢት ፲፱ ቀን ፣ ለዕለተ እሑድ ፣ ለዘመነ ዮሐንስ ፣ ፱ ቀት 3:00 ሰዓት ነው። ጌታ የተጸነሰው :-

፩. እንለለ ሩካቤ

፪. እንለለ ዘርዐ ብእሲ

ለብዙሀም ደለ መንፈ ዘር ካእናቱ ካቅድስት ደንግለ መጸርዓም ደምን ካፍለው ተጸንሰ። ደም ካደንግለ መጸርዓም ሥጋዊ ቃለ ሲቀለደው አንድ ጊዜ ነው። ቃለን ከመጋ ጋር ደቀለደው ብለን ነው ካተገለ አብ ፣ ሥሉ መለዶ ፣ መንፈስ ቅዱስ ናቸው። ለመከፋፈል ፣ ለመቀለድ ፣ ለመክበሩ ሦስቱ አካላት አንድ ናቸውና። ሥጋን ለነሣ አካሉ ለተለየ ክቂት የተቀለደው ግን መለዶ ነው። ጌታ ሲጸነስ ደመቀ መለዶአል የለም (ሉዶ. ኦክ. ፩:፴፭ - ፴፯)።

ለጽንሰቱ ጊዜ ያቃለ ገጸዘብ ለነሣ ፣ የነሣ ገጸዘብ ለቃለ ዘጋ ነው።
ጠጌታ ጽንሰት ቀኖችና መቁጠሪያ (ሉዶ.ኦክ. ፩. ፣ ተረጋግጧል)

ለዕለተ ክርስቶስ

ጌታ ዘመንም መሬ ካእናቱ ቀን ለድኅነግለ መጸርዓም ሰውነት ለነሣ ፣ ለዕለተ ዓርብ ፳፭ ቀን ፣ ካለፈው ሰዓት ፣ ፱ ሰዓት ላይ ተሰቀለ። ጌታ ለስለ ለዓለሙ ተሰቀለ። ደኸውም :-

፩. ቀዳማዊ ለዓለም ለነበረ ለአዳም (መዝ. ፹፬ ÷ ፲)

፪. ዳግማዊ ለዓለሙ ካድኅነግለ መጸርዓም ነው (ገላ. ፩ ÷ ፬)

ድንግል ማርያም ጌታን ከመውለዷዋ ዕዙ ሕማሙ መራድ አለተሉ ማትም። ያለ ሕማም፣ ያለ ድካም ወለዳዋለች። ደመ ነጽህና (የወሪ አበባ)፣ ደሙ ሕርሲ (የአራስነት ደም) አለገ ጠማትም። ድንግል ማርያም አምላክን ከሠጋ ሲለወለዷት ታያዩአለ ትባለች። ጌታን ከመውለዷ በፋተመ ድንግልናዋ አለተለወጠም። ጌታን ከሟኗው ቀን ወዲ ቤተ መቅደስ ይዛው ዮንጎዋም ለሠርዓተ መወሪት እንደ ደመ ሕርሲ ገጓሚት አደደለም። ለቀዳማዊ ወይቶም አነጉብ ያለ ሕማም ተወለዱ። ጌታ ከተወለዱ ዕዙ ድንግል ማርያም አውራ ጣቶን ከፊትለ አሰሩው ይኸውም ምትሐት እንዳለሁ ለማጠየቅ/ለማሳረዳት ነው።

ግዝረተ ክርስቶስ

ጌታችን ፈጻሜ ሕግ መሆኑን ለማሳረዳት ለሰምንተኛው ቀን ጥር ፩ ተገረዘ (ሉቃ. ፪÷፳፩)። ግዝረቱ ግን በምሳሌ ደሙን ለማፍሰስ የሆነ አደደለም። ለአምላክዊ ጭከቡ ደም ሳይፈሰው፣ አለአሳሱ ምንም ሠጋ ሳይቆረጉ ተገርዟል (ሄይ.አሉ ፲፯÷፳፬ ፣ ሉንክሳር ዘጥር ፩)።

ስደተ ክርስቶስ

ክርስቶስ የነቢያቱን ትንቢት ለመፈጸም አነፍናቱ ጋር ወደ ግብጽ ተሰደደ (ኢሳ.፲፱÷፩)። ጌታ ወደ ግብጽ የተሰደደ ግቸው ምክንያቶች፦

፩. ለግብጽ የነበሩ ጣዓታትን ለማፈራረስ

፪. መአረ ላይ ለሰገኙ ዕዙ ሽቪ ለማለት/ለአሕዛብ

፫. ምትሐት እንዳለሁን ለማጠየቅ (እንደሙ አሄድድስ ድሮ ቢወን ኖሮ ምትሐት ግሉት ነበርና)

፬. አለ ጽድቅ መሰደድ መለካም እንዳሁን ለእኛ ሉዳለረዳን (ማቴ. ፭÷፲-፲፪)

ክርስቶስ ሦስት ዓመት ለሰደት አነቅየ ከተማ ሄሮድስ ሉጭት ወደ ኢየሩሳሌም ተመለሰ።

ጎንቀጥተ ክርሰቶች

ኒየሱስ ክርስቶስ ለእኔና አርአያ ሊሆን ከሠላሳ ዓመቱ በዘመነ ሉቃስ ፤ ጎር ፲፭ ቀን ፤ ለዕለተ መክሰኞ ፤ ከሰዓቲ ፲0:00 ሰዓት ተጠመቀ። ጌታችን ከዮርዳኖስ ከመጠመቁ ዮዕዴ ይብዩበያችንን ኢጎቹቶለናል። ጌታ መመጠቁ ለእኔና አብነት ለመሆን ነው እንጂ እርሱ ራሱ ከመጠመቁ ያሚያጎድው ጎቅም ኖሮ አደደለም (ሃይ-ሉክ.፫፤፭÷፲፫) በጎንቀጥቱ 2ኛ ምእመናዊ ሠላሴ ተገለጸ።

ቁርባን

ጌታችን መድኃኒታችን ኒየሱስ ክርስቶስ ለዕለተ ጎመስ የሐዲስ ኪዳንን መሠዋዕት ሥጋውን ቆርሶ ፤ ደሙን አፍሶስ ሰጥቶናል። (ማቴ. ፳፮÷፳፮-፳፰)።

ሆሣዕና

ሆሣዕና ማለት መድኃኒት ማለት ነው። ጌታችን ንጉሠ ሰላም ፤ ኃይልና ሰላም መሆኑን ሊገልጽልን ለእህያ ተቋሙ የተመሰገነበት ዕለት ነው። (ዘካ. ፱÷፱)። አብዛኛው ዘንገባ ደዘመ ያመሰገኑት አሽናፊ ነህ ሉሉት ነው (ዮዲ. ፲፪÷፲፫)።

ሉቅለተ ክርስቶስ

ክርስቶስ ለአዳም ጌዛ ሆኖ ጫብያውን ለማዳን ለዕለተ ጎርብ ፤ መጋቢት ፳፰ ቀን ፤ ከቀኑ 6:00 ፤ በዘመነ ማርቆስ ተለቀለ። (ኢሉ. ፶፫÷፱-፲)። ማርቆስ 3:00 ሰዓት ተለቀለ መለቱ በዐራዳ አቆጣጠር ቁጥር ነው። ደኽውም ሁለቱን ሰዓት ነገሩ እንደ ቁጥር ነው።

መለቀለ ክርስቶስ

መለቀል ክርስቶስ ተለቅሎ ደመው ከላፈለሰሰትና ፤ በእርሱም ዋና ሠላታችንን ሉደጣን ከላሸነፈለን እናከብረዋለን። ከላሠነው በመለቀል ምለክት እናመሰግነዋለን። ለእንገታችንም ከለማተብ ጋር እናሳስረዋለን። ማተብ ለእንገት ማዴሪግ የተጎመረው ሰላሴተኛው መቆ ክፍለ ዘመን በዓፅቆብ ዘእለብርዴ እመነኳኑት ነው። ይኸውም ዓመቱን ከላመሰት ለመለየት ነው። ሰዴጣን የተሸነፈበት ከለሠነ የመለቀል ምለክትን ከጣም ይፈራል።

፲፫ኛ ክፍለ መዝቀል

፩. አክሊለ ሦክ
፪. ተክሙርዓ ርእሳ
፫. ተአብሮ ይኅሪት
፬. ተቀለሮ ዘጣን
፭. ተጸፍዓ መሰዘኤት
፮. ተመክሮ ምሁቅ
፯. ሰዓተ ሐምት
፰. ርግዘተ ገቦ
፱. ፫ተ ቅንቀት

የእምሳቱ ቅንቀት ቦታም ክቀኝ ጎኑ፤ ክግራ ጎኑ ፤ ሁሉን ጎግሩን አንገብሮ፤ ክብደ እየሱስ ናዝራዊ ንጉሠ አይሁድ ብለው የጻፉትን ክመሳቀሉ ጋር ያያዙት፤ መሳቀሉን ያያዙበት ናቸው።

፲ኛ አጽርሐ መሳቀል

፩. አምላኤ አምላኤ ለምን ተዉኸኝ
፪. አቦቱ ነፍሴን ለክንተ አደራ እሰጣለሁ
፫. እጎኔት አናትህ፤ እነሆ ወንድኽ
፬. አቤቱ የሚያድርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው
፭. ክአዳም ቀድመህ ገንዘ ትገለህ
፮. ተመ መጣሪ
፯. ተደጎመ

ጉንሳኤ ክርስቶስ

ጉንሳኤ ማለት መነሣት ማለት ነው። ጌታ መጋቢት ፳፬ ቀን ክሰኣተ 6:00 ክመሸገን መካነመ ተነሥቶ ተነሣ። ክርስቶስ ከሞተ ጉንሳኤ ነው። ይኽውም ቀድም ዳግመኛ ምት የሰላክንን ጉንሳኤ የተነሣ እርሱ ነው። የክርስቶስ ሥጋ ሕጉንሳኤ በኋላ የማይታመም፤ የማይፈርስ የማይመረመር ሆኗል (ሃይ. ፲፫ ፲፫ ÷ ፲፫)። ጌታ ክጉንሳኤ በኋላ የበላቸው ምት ሦስት ክለመሆኑን ለማሳወቅ ነው።

ዕርገተ ክርስቶስ

ጌታ በተነሣ ክአርብኖ፭ው ቀን የርቀት ያደደለ የርኅቱ ዕርገትን ዐረገ። ዐርኅ ከእግዚአ ብሔር ቀኝ ተቀመጠ ማለት ለአምላክነቱ ማዘር ጸንቶ ኖረ ማለት ነው።

ጰራቅሊጦስ

ጰራቅሊጦስ ማለት ናዛዚ፤ ክሣቴ፤ መሰተፍሥሒ፤ መሰተዛርቤ ማለት ነው። በተመመሪም መጽንዒ፤ መንጽሔ ማለት ነው። ክ50ኛው ቀን ለሐዋርያት ከእሳት ክምላብ የመሰለ መንፈስ ቅዱስ ነው።

ምጽአተ ክርስቶስ

በቀጽአት ጊዜ ጻድቃን የክብር ጉንሣኤን፤ ኃጥኣን የኅሣር ጉንሣኤን ይነሣሉ። ምጽአት ጌታ ለሁሉ አንደምሥራው የሚሰማ ሁለንት የቅርድ ቀን ነው።